

kerámia, patics, 4 db kő (eszköz?), illetve egy kova- és egy patics-töredék a késő bronzkorra datálható.

Mező-oldal Közép: Mintegy 100 m-re az előző parcellától K-re egy újabb, 60 m széles beszántott sávot találtunk. A sávot bejárva jelentős mennyiségű leletanyagot gyűjtöttünk. A terület D-i harmadában egy hát futott át a területen K-Ny-i irányban, közepén sárga sávval. A leletanyag ezen a részen koncentrált. Az itt gyűjtött leletanyag (kerámia, patics, kova- és obszidiántöredék) késő bronzkori. Előkerült továbbá egy bütyökdiszes és 1 db áttört rácsmintával díszített oldaltöredék, mely a rézkorra datálható.

Mező-oldal K: A bekerített gyárat elhagyva az út kanyarjában egy kb. 100×100 m-es terület volt beszántva. E rész bejárása során a bronzkor késő fázisára datálható leletanyagot gyűjtöttünk.

A 3 különböző lelőhely valószínűleg egy lelőhelyet képezhet, mely a Holt-Kraszna magaslatján húzódik. D-i illetve Ny-i határán viszonylag jól lehet azonosítani, problémás viszont az É-i, valószínűleg az út alatt áthúzódó határa, illetve K-i széle. A lelőhelyhez temető is társulhat, amit egy ujjperc illetve több – meg nem tartott – csonttöredék jelez.

Munkatársak: Lukács József, Nagy Márta.

ISTVÁNOVITS ESZTER

330. Szamosszeg határa

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, Sza, N, Kk

2006. május-júniusban örökségvédelmi hatástanulmány elkészítéséhez végeztünk terepbejárást a jövődőlbeli Szamos-Kraszna közötti víztározó területén a gátak, illetve az anyagnyerők helyén. Összesen 13, Szamosszeg területén három lelőhelyet találtunk. (Lásd a térképet a 218. oldalon!)

A *Fokok-közétől* É-ra eső területen késő középkori, a *Kis-garand* nevű határrészben szarmata és késő népvándorlás kori, a *Sziget-dombon* bronzkori településnyomokat regisztráltunk.

Munkatársak: Nagy Márta és Virág Krisztián régészek, Bakos János és Mester Andrea régésztechnikusok.

ALMÁSSY KATALIN – JAKAB ATTILA – LUKÁCS JÓZSEF

331. Szandaváralja, Szondi utca 18.

(Nógrád megye) Kú

2006 júliusában rendőrségi bejelentés nyomán helyszíni szemlét tartottunk Szandaváralján, miután ott kertásás közben csontokat találtak. A találó értesítette a balassagyarmati rendőrkapitányságot, valamint a körzeti orvost. Az orvosi szakértéshez eredeti helyzetéből kiemelték a koponyát, mely során megbolygatták a váz bal felső részét. Egy, a hátán nyújtott helyzetben fekvő, NyÉNy-KDK-i tájolású csontvázat dokumentáltunk, melynek egyetlen melléklete egy 1703-as veretű ezüstpénz volt. Az érmét a koponya kiemelésekor találták meg, melyet valószínűleg az elhunyt szájába tettek. A váz rossz megtartású, a csö-

ves csontok végei, a bordacsontok és a csigolyák szinte teljesen felszívódtak, felszedéskor szétmállottak. A halott karjai a medencén keresztben feküdtek. A váz két oldalán a combcsont vonalában deszkakoporsó maradványait figyeltük meg. Az ezen a területen található egykori temető sírját sikerült rögzítenünk.

Munkatárs: Nicklas Larsson.

GUBA SZILVIA

332. Százhalombatta, Földvár

(MRT 7. k. 27/2 lh.)

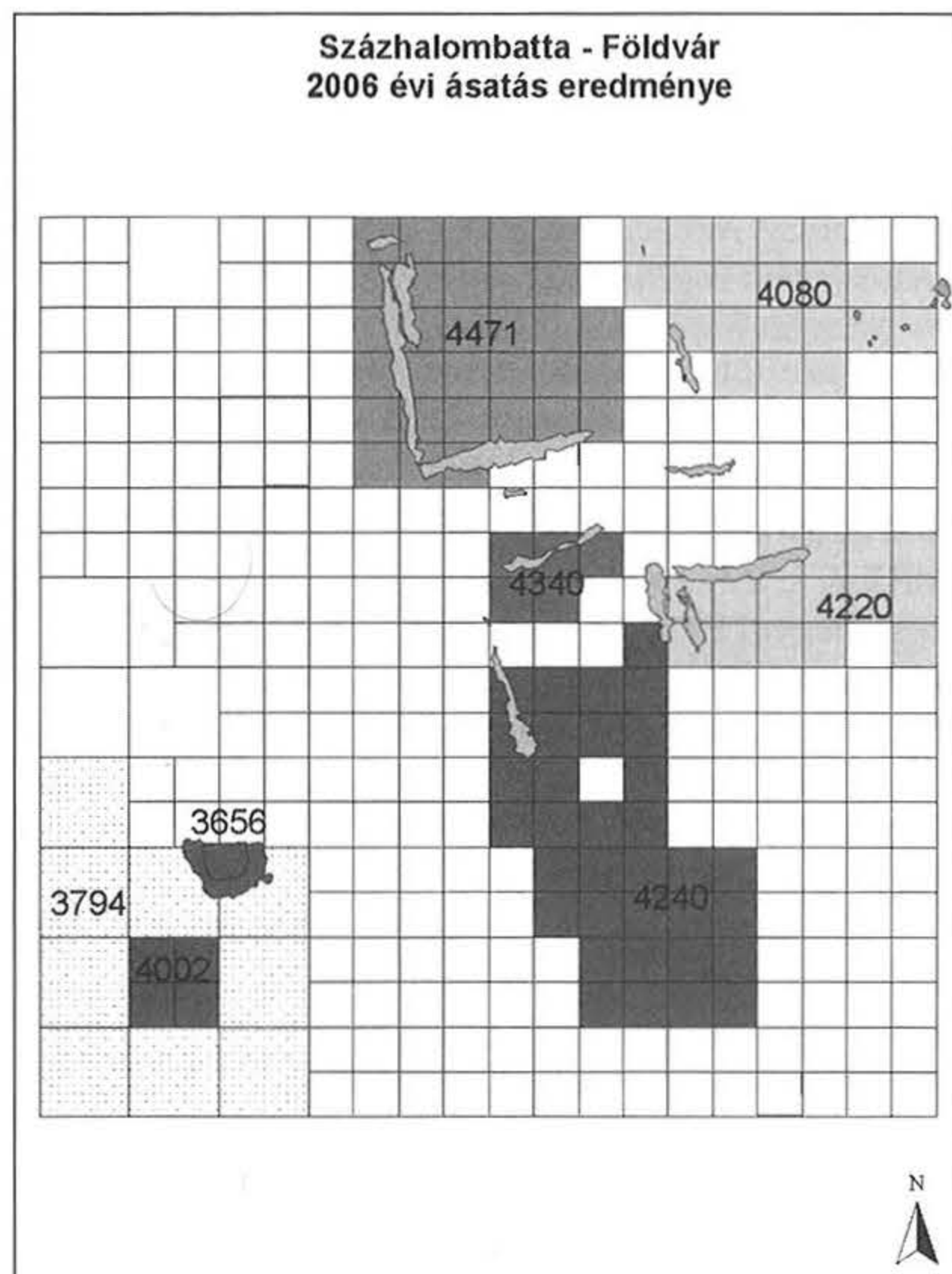
(Pest megye) B

2006. június 26. és augusztus 4. között folytattuk az 1998-ban megkezdett, mintegy 6 m vastag rétegsorral rendelkező középső bronzkori tell telep további feltárását a 20×20 m-es szelvényben. A szelvény jelenlegi átlagmélysége 1 m 70 cm és 2 m között van.

A 2006-os idény fő célkitűzése a szelvényben feltárt házak elbontása és az azok alatti rétegre bontás. Az ásatás végére sikerült a szelvény É-i részén két különálló épületrészletet a köztük húzódó külső járósínttel együtt feltárni. A szelvény közepén a korábban 1818-nak nevezett nagy ház alatt újabb házszerkezetet találtunk, ugyanúgy, mint a szelvény K-i metszetszél mellett. Általános megfigyelés, hogy a házak orientációja az újabb ráépítkezés során nem változik, de egy K-Ny irányú elmozdulás megfigyelhető.

A szelvény É-i, középső részében található 3606 szürke padlós ház déli, omladékos falának elbontásával a számos jól átégett falmaradvány, valamint egy korábbi nagy gödör süllyedése miatt lassan haladtunk előre. Az omladék alatt, részben vele együtt a már ismert nagy mennyiségű égett és részben égett agancs- és (valószínű) szarvmaradványok kerültek elő. Ennek végleges elbontása után, a 3606-os ház alatt újabb omladékréteget (4348), és ahhoz tartozó házat (4471) találtunk. (Lásd az illusztrációt a 280. oldalon!) Ez a ház szinte pontosan a fellette lévő (3606) alatt található. A déli oldalán bejáratra utaló nyomokat, valamint többszörös falmegújításokat találtunk, melyekre az alsóbb rétegben húzódó nagy gödör miatti süllyedés adott okot. Ezt támasztja alá az is, hogy a süllyedést és vizesedést több rétegben lefektetett deszkákkal, növényi maradványokkal (nád illetve gyékény) próbálták ellensúlyozni. Biztosan a házhoz és ehhez a réteghez tartozott egy kisebb méretű (kb. 2 m átmérőjű) tárológödör. Tűzhelymaradványokat nem találtunk, valószínűleg azért, mert az egykori épület déli része található az ásatási szelvényben, s az eddigi megfigyeléseket alapul véve a tüzelőberendezések általában a házak É-i falához voltak közelebb. A ház belső terének felosztására utalt a padlószint K-i felében ásott karólyuksor.

A ház K-i fala mellett egy cölöplyukakkal szabdalta 35-40 cm széles „utca” (3942) húzódott. Az utca keleti oldalán a tavalyi idényben előkerült, faszenes, gerendamaradványokkal kevert omladékréteg (3733) alatt egy

újabb épület (ház) homogén sárga agyagpadlója (4080) került elő, a szomszédos épülettől eltérően, itt égési réteg nem volt megfigyelhető. Az agyagpadlót nyugati, illetve déli oldalról az egykor felmenő fal (4056) 10–15 cm magasan megmaradt maradványa, valamint cölöp-, illetve karólyuksor határolta. A padló keleti részét teljesen elpusztította egy későbbi beásás. A 3733-as omladékréteg déli részén egy sárga agyaggal letapasztott, karólyukakkal szabdalts réteg került elő (4037). Ennek viszonya a 4080-as házpadlóhoz még nem egyértelmű. Valószínűleg egy későbbi toldás, esetleg egy házön kívüli munkafelület lehetett, mivel a 4080-as padlóhoz tartozó déli falon kívül esik, szintén erre utalnak az itt talált nagyméretű, szögletes cölöplyukak, melyek a 4056-os fal végénél kerültek elő, s a ház bejáratához tartozhattak.

A szelvény közepén a fent említett 4471-es háztól délre és az egy kori 1818 alatt található ház között egy másik kelet–nyugati irányú „utca” (4076) húzódott. Ez a két épület közötti keskeny (30–40 cm) sáv nagyméretű kövekkel és állatcsontokkal kevert volt. A 4076-os utcától délre a szelvény közepén a 2002-ben előkerült és nagy alapterületű épület alatt újabb épületmaradványt találtunk (3882, 4120), viszonylag vékony, rövid életű fázisnak tűnik. Ez alatt egy erősen faszenes omladékréteg került elő (4182), ami alatt egy szépen tapasztott padlószintet tártunk fel (4340), a hozzá tartozó É-i fal maradványaival együtt (4347). A 4340-es padló tisztítása során több gúla alakú nehezéket, in situ kerámiatörmelékét ételmaradványokkal és két, padlóhoz tapasztott tárolóedény maradványait tártuk

fel. Az északi és déli részt egy kisebb agyagból tapasztott falmaradvány választotta el egymástól, emellett a két helyiség között egyértelmű szintkülönbség is mutatkozott. Az északi helyiség mintegy 2 m széles, tűzhely nyomait nem találtuk, ebből arra lehet következtetni, hogy egyfajta tárolóhelyiség lehetett. A déli rész omladékát két azonosítószám alatt bontottuk el (4013, 4014). A két omladékréteg alatt egybefüggő, szürkés színű padló vagy elpanírozott omladék került elő, ami alatt tisztán jelentkezett a ház déli részének padlója (4240). A ház K-i falát több gödör is vágta ugyan, de 12 m hosszan sikerült megtalálni. A Ny-i fal egykori meglétére csak a nagyméretű cölöplyukakból álló sor, és egy 3 m-es szakaszon megfogható falmaradvány utalt. A déli helyiség legkarakteresebb jelensége egy többször megújított, nyolcas alakú, kéttagú kemence volt (4243, 4246). (Lásd az illusztrációt!) A keletebbre eső egy kisebb, 0,5 m átmérőjű, nyitott tetejű rostélyos kemence, mely homogén sárga, tehát nem égett agyagból állt, míg a nyugatabbra lévő nagyobb, 1 m átmérőjű, homok- és kavicsalapozású, boltozatos, sütő- vagy égetőkemence lehetett. A kettős kemence mellett közvetlenül több kerámia feküdt in situ. A kemencétől Ny-ra eső részt több gödör roncsolta szét. A ház DNy-i negyedében egy négyszögletes, tapasztott, átégett, lapos munkafelületet találtunk, nagy mennyiségű hamuval körülvette, mellette egy kis, sekély kemence platnija. A jelenséghez tartozó további részleteket egy későbbi gödör elvitte. A ház déli oldala erőteljesen megsüllyedt, a 4240-es padló és a hozzá tartozó kifelé dőlő fal omladéka a korábbi években már tapasztalt törést és erős süllyedést mutatta. Ez is igazolni látszik a korábbi feltételezést, miszerint a lelőhely téglagyári völgy felé eső része abba az irányba megcsúszott.

A szelvény K-i részén a fent említett 4240-es háztól K-re, az egykori 3147-es ház alatt jelentkező omladékréteg és valószínűleg járószint (3911, 4012) elbontása után újabb vastag omladék (4220) tárult fel. Ezt egy vastag,

fekete, faszenes réteg (4350), majd szürkés színű döngölt agyagpadló (4376) követte, az ehhez tartozó É-i (4162, 4258) és Ny-i (4257) falakkal. A ház ÉNy-i sarka megsüllyedt, így ennek köszönhetően a teljes sarok kb. 15–20 cm magasan megmaradt valamint jól megfigyelhető volt a fal többszörös tapasztással történt megújítása. Már az omladéokban jelentkeztek a 4240 házban található hasonló '8'-as alakú (két tagból álló) tüzelőberendezés körvonalai. Itt a nagyobb kemencét egy nagyméretű, szabálytalan alakú gödör (4460, 4464) háromnegyed részben elpusztította. A kisebb nyitott, tapasztott, kör alakú, felmenő-, lyukacsos falú objektum viszont jó állapotban került elő. A faszenes réteg (4350) kibontásakor nyilvánvalóvá vált, hogy a ház a teljes berendezéssel együtt égett le. Közvetlenül a padlón, a tűzhely mellett, több kerámiaedény feküdt, többségükben nagyméretű tárolóedény, valamint agyagból készült használati tárgyak, csonteszközök és az egyik hombáredényben 4 db égett, rossz megtartású, szarvasagancsból készült zabla került elő. A ház ÉK-i sarkában egy roncsolt tűzhely (4452) nyomai kerültek elő. A házmaradvány déli részét beásások és a terület későbbi, munkafelületként történő, intenzív használata szinte teljesen elpusztították. Ezt egy barnás, homogén réteg, valamint a benne található tűzhelymaradványok, hamus foltok, számos kerámia-töredék, állatcsont, kőeszközök nagy száma is mutatja. Ez alatt újabb vastag sötétbarna feltöltési réteg (4213) következett. Az ásatás utolsó szakaszában ezt a réteget bontottuk el.

A szelvény DNy-i részében a tavaly elbontott ház záró rétege (3611) alatt vastag feltöltési réteget találtunk (4002), melyben egy félköríves, agyagból tapasztott jelenség bontakozott ki (3656). Tisztázását a következő idényre halasztottuk.

Az iszapolást, a kerámiamosást és a számítógépes adatbázis folyamatos kiegészítését, az elkészült rajzok szkennelését és az adatbázishoz való kapcsolását az eddigi gyakorlatnak megfelelően idén is az ásatással párhuzamosan végeztük. Az egyetemisták felváltva minden munkaterületen dolgoztak, így a tell-ásatás mellett megismerkedhettek a komplex kutatáshoz szükséges gyakorlati feladatok összes fázisával.

Konzulens: Szabó Miklós.

Állandó munkatársak: Füköh Dániel, Kovács Gabriella, Lakatos Gabriella (Matrica Múzeum), Szeverényi Vajk (MTA Régészeti Intézet); Pollányi Tamás, Tvarosek Tamás, Bittner Bettina, Szabó Anikó, Ketczán Krisztina, Pécsi Tamás (Magyarország), Németh Rita, Rezi Botond (Erdély); Berzsényi Brigitta (PhD Cambridge University); Sandy Budden (PhD Southampton University); Claes Uhnér (PhD Göteborg University) egyetemi hallgatók.

További régész munkatársak: Kristian Kristiansen, Mia Carlson (Göteborg University, Svédország), Marie-Louise Sørensen (Cambridge University, Anglia), Anders Biwall, (National Heritage Board, Svédország), Joanna Soafer (Southampton University, Anglia).

VICZE MAGDOLNA

333. Szeged-Kiskundorozsma, Vadliba utca

(Csongrád megye) Sza, Á, Kk, Kú

Kiskundorozsma belterületén, a Vadliba utca 19. szám alatti telek előtti szilvafák kivágása során szarmata, Árpád-kori, késő középkori és kora újkori kerámia került napvilágra. Korábban a ház belső kertjében, szántás után szintén ilyen korú leletanyagot gyűjtöttem. A lelőhely a falu egyik kiemelkedő részén található. A telektől DNy-ra található a dombhát legmagasabb része. A lelőhely a korabeli Maty-ér K-i nyúlványának a K-i partja mentén helyezkedik el. A korabeli település a feltérképezettnél jóval nagyobb, valószínűleg több háztömbnyi nagyságú területen, a már beépített falu központjában húzódik.

A szarmata kori kerámia közül néhány korongolt, szürke duzzadt tálperem, sávosan simított hombároltal és pár kézzel formált oldal értékelhető. A római kori leletek közül kiemelkedik egy Drag. 37-es terra sigillata tál reliefes (tojásfüzér) oldaltöredéke (Westendorf, 220–230), amely alapján a lelőhely a Kr. u. 3. századra keltezhető.

Nagyobb számban gyűjtöttem az Árpád-korra, ill. a késő középkorra keltezhető töredékeket, főként fazék-oldalakat. Mellettük több, a 18–20. századra keltezhető mázas ill. mázatlan korongolt kerámia, cseréppipa stb. is a felszínre került. Az előkerült leletanyag alapján valószínűsíthető, hogy az Árpád-kori alapítású, okleveles adatokból 1237 óta ismert Dorozsma falu 16. sz. eleji pusztulása után 1718–1719-ben az előző település helyén épült újjá.

Sz. WILHELM GÁBOR

334. Szekszárd határa

(Tolna megye) B, A, Á

A Tolna megyei M6 autópálya nyomvonalán 2006-ban szondázó feltárásokat végeztünk.

TO 28. lelőhely: A lelőhelyen összesen 997 m²-t kutattunk meg 2 szondában július 21–28. között. 73 objektum került elő, javarészt kisebb gödrök és cölöplyukak. Előkerült egy nagyobb cölöpökből álló épület is. A kevés leletanyagból főleg (késő) bronzkori, és kevesebb közelebbről meg nem határozható őskori (valószínűleg bronzkori) és bizonytalan korú objektumokra következtethetünk.

TO 29. lelőhely: A Szekszárd-Palánk egy a Sió É-i töltésétől közvetlenül É-ra lévő, alig kiemelkedő dombháton terül el. Július 14. és augusztus 1. között 742 m²-t kutattunk meg egy szondával. 97 objektum került felszínre, amelyek között bronzkori, avar kori, Árpád-kori és bizonytalan korú régészeti jelenségek voltak. A lelőhely É-i részén bizonytalan korú, avar vagy Árpád-kori árokrendszer terült el, D-i részét egy avar kori temető uralta. Szórványosan a D-i részen is voltak bronzkori és Árpád-kori gödrök. A legtöbb objektum egy kora és közép avar kori temetőhöz tartozott. A sírmező nagyrészt rabolt volt. A rablógödrök sárga foltja többnyire jól elkülönült a sírgödörön belül. A sírok egy részének láb és fej felőli